

фототока, возникающего от попадания на фотоэлемент отраженных от кожи световых лучей.

Известно, что отражение от любого тела световых лучей изменяется обратно пропорционально поглощению лучей, падающих на тело. Исходное состояние величин поглощения принимается условно за 100%. Покраснение или пигментирование кожи способствует большему поглощению световых лучей кожей, что отмечается на шкале гальванометра. Полученная на шкале величина вычисляется в процентах к исходной.

Так как градуировка кожного альбедометра производится в абсолютных величинах отражения и поглощения (за 100 принимается отражение от пластинки, покрытой белой магнезией, и за 0 — отражение от кусочка черного бархата), показание альбедо кожей относится к реальным величинам.

Таким образом, в работе показано, что общепринятый метод определения сосудистой реакции по показаниям температуры кожи не может быть использован в условиях интенсивных местных тепловых воздействий.

Метод кожной альбедометрии позволяет получить объективные данные о степени изменения просвета сосудов под влиянием метеорологических условий среды.

Предложен и описан прибор — кожный альбедометр, позволяющий регистрировать степень изменения цвета различных полей кожи.

Про порядок викл

Питання про порядок жати марним, оскільки фо курсу і ступеня засвоєння

Деякі викладачі фізіології відстоюють точку зору, будь-якого розділу. Інші, лекцій, записаний П. С. К нують починати викладати не враховується, в яких час, а також і те, що вказано, а творчо.

Для пояснення сказаного. В шостій лекції по діяльність нервової системи доцентів. Вам прочитають фізіології, де будуть викладати В іншому місці — в другій теми (там же, стор. 454) логії ви знаєте, що нервові нішнього світу, перетворюють збудження». Як відомо, І. розділів фізіології (травлення, теплорегуляція, центральна куль головного мозку) — і

Отже, не можна беззастережно курсу, тому що він неповністю прочитаний студентам пар

Ні в якій мірі не можна порядок викладання курсу викладання в них різний.

Після павловської сесії здоров'я випустило в 1 викладання спочатку курсу фізіології було б неповним логічної фізіології. Перед основні поняття регуляції середовищем, визначення р нається викладання інших дихання, травлення, обмін секретія, фізіологія нервів гія органів чуття.

Про порядок викладання курсу нормальної фізіології людини

М. К. Вітте

Питання про порядок викладання курсу фізіології не можна вважати марним, оскільки форму викладання не можна відривати від змісту курсу і ступеня засвоєння його студентами.

Деякі викладачі фізіології, посилаючись при цьому на І. П. Павлова, відстоюють точку зору, що можна починати викладання фізіології з будь-якого розділу. Інші, теж посилаючись на І. П. Павлова (курс його лекцій, записаний П. С. Купаловим в 1912/13 навчальному році), пропонують починати викладання фізіології з розділу травлення. При цьому не враховується, в яких умовах проходило викладання фізіології в той час, а також і те, що вказівки І. П. Павлова слід приймати не догматично, а творчо.

Для пояснення сказаного наведемо деякі місця з лекцій самого Павлова. В шостій лекції по травленню говориться: «...детально про це (про діяльність нервової системи.— М. В.) ви почуєте на лекціях моїх приват-доцентів. Вам прочитають спеціальний курс — відділ загальної нервової фізіології, де будуть викладені всі деталі» (том 5, стор. 50, вид. 1951 р.). В іншому місці — в другій лекції по фізіології центральної нервової системи (там же, стор. 454) — І. П. Павлов говорить: «Із загальної фізіології ви знаєте, що нервове волокно, якщо на нього впливає енергія зовнішнього світу, перетворює цю енергію у свій власний процес, у нервове збудження». Як відомо, І. П. Павлов у тому році прочитав тільки шість розділів фізіології (травлення, кровообіг, залози внутрішньої секреції, терморегуляція, центральна нервова система і фізіологія великих півкуль головного мозку) — інші розділи читали його приват-доценти.

Отже, не можна беззастережно прийняти цей порядок викладання курсу, тому що він неповний, і вступний розділ загальної фізіології був прочитаний студентам паралельно і в ньому не представлений.

Ні в якій мірі не може допомогти розв'язанню нашого питання і порядок викладання курсу в різних підручниках, тому що порядок викладання в них різний.

Після павловської сесії двох академій у 1950 р. Міністерство охорони здоров'я випустило в 1951 р. нову програму, в якій передбачено викладання спочатку курсу деяких загальних питань, без яких викладання фізіології було б неповним і не відповідало б головним принципам павловської фізіології. Передбачається в декількох вступних лекціях дати основні поняття регуляції функцій організму, його зв'язку з навколишнім середовищем, визначення рефлексу тощо. Після вступного розділу починається викладання інших розділів у такому порядку: кров, кровообіг, дихання, травлення, обмін речовин і енергії, терморегуляція, внутрішня секреція, фізіологія нервів і м'язів, центральна нервова система, фізіологія органів чуття.

Ми привели цей факт для того, щоб показати, що при принциповому підході до розміщення розділів і до порядку викладання обов'язково починати курс з якоїсь загальної частини фізіології, в якій треба викласти вчення про рефлекторну відповідь організму на вплив факторів зовнішнього середовища в широкому розумінні цього слова, а для цього необхідно знати, що таке рефлекс і як він здійснюється, тобто необхідно мати основні уявлення про збудження. Не можна собі уявити стрункого порядку викладання курсу фізіології, якщо не починати його з фізіології збудження, без чого не можна зрозуміти ні фізіології нервів, ні фізіології нервових центрів, ні діяльності серця, ні загальних законів вищої нервової діяльності. Коротке викладання цього питання, передбачене за програмою 1951 р., ні в якій мірі не може задовольнити ні викладача, ні студента. Автори програми виявилися непослідовними у проведенні в життя основних принципів нашої вітчизняної фізіології.

З цього загального розділу фізіології і слід починати викладання. Після вступної лекції необхідно перейти до викладання розділу «Фізіологія збудження». Цей розділ включає фізіологію нервів і м'язів, тому що ці фізіологічні системи є блискучим об'єктом для вивчення законів збудження, і, по суті, фізіологія нервів і м'язів у сучасному викладанні (в підручниках і програмах) є фізіологією збудження, яка дає загальні закони фізіологічних функцій різних систем, а не тільки м'язів і нервів.

Після фізіології збудження необхідно перейти до викладання діяльності центральної нервової системи, включаючи вегетативну нервову систему і вищу нервову діяльність, а також фізіологію аналізаторів. Це й буде тим вступним розділом загальної фізіології, який треба покласти в основу викладання фізіології кровообігу, травлення, обміну речовин і інших розділів. Тільки такий порядок може забезпечити павловський принцип фізіології цілісного організму, який пов'язаний і розвивається під впливом зовнішнього середовища.

Дійсно, хіба можна серйозно говорити про фізіологію серця студенту, який не знає фізіології проведення збудження, не знайомий з вегетативною нервовою системою, не знає законів рефлекторної діяльності і фізіології центральної нервової системи. Без цих попередніх науково поданих в курсі фізіології відомостей (науково і серйозно викладених в лекціях і практичних заняттях, а не у вигляді шести вступних лекцій, як це передбачає програма 1951 р.) неможливе послідовне викладання фізіології людини. Без попереднього викладання загальної фізіології викладач весь час повинен повертатися до загальних питань при викладанні вегетативної фізіології.

В першому (осінньому) семестрі треба викласти фізіологію збудження, центральної нервової системи і аналізаторів, у другому (весінньому) семестрі викладається решта розділів: кровообіг, дихання, травлення, виділення, обмін речовин і терморегуляція.

Не можна погодитися з поглядами, що фізіологія збудження більш складна, ніж фізіологія серця або травлення. Фізіологія кровообігу і травлення здається менш складною, якщо її викладати не з павловських позицій, якщо не торкатися глибоко питань проведення збуджень в серце, рефлексів серця, не вдаватися в пояснення електрокардіограми або електрогастрограми, яке ґрунтується на сучасному розумінні походження електричних струмів у живих тканинах і сучасних поглядах на походження збудження та ін.

Не слід також думати, що студенти дістають підготовку з загальних теоретичних питань в медичному інституті тільки на кафедрі фізіології. Вони вже закінчили курс біології і знайомі з загальною гістологією, тобто

в достатній мірі підготовлені до фізіології.

Наша пропозиція, яким порядком ми провчали розчарувань. викладання фізіології в медичному факультеті Київського університету. В. Ю. Чаговцем, О. В. написаний ряд підручників. Крестовнікова (

Ми не вважаємо, ність нашої пропозиції її до кінця.

Вінницький медичний кафедра нормальної